

Битка за Косово и Метохију – историја, актуелно стање и перспективе

УДК: 327.58:323.1](497.115)

Проф. др Драган Симеуновић

Актуелни трагични догађаји на Косову и Метохији имају предисторију у постепеном насилном мењању процентуалног односа етничких група на том простору, пре свега Срба и Албанаца. Да би се могла предвидети, са што већим степеном вероватноће, будућност својеврсне битке за Косово и Метохију, као логичан след давно започетих и вековима евидентних процеса етничког погрома Срба, и да би се боље појмило зашто се све у садашње време понавља – од агресије до актуелног насиља над Србима и Црногорцима на Косову и Метохији – неопходно је направити историјски преглед прилика на косметском тлу.

Реч је о трагичном положају српског народа и других народа и народности на

Косову и Метохији изазваном анахроном, политички-разбојничком сепаратистичком акцијом суседне Албаније, која је у својој националној мањини на тлу Југославије пронашла инструмент за своје мегаломанске тежње и остварење болесног сна о „Великој Албанији“ отимањем миленијумског средишта културе, историје и главног изворишта отаџбинских емоција српског народа. Када су се те тежње Албаније поклопиле с интересима тренутно војнички и економски најмоћнијих земаља света, насиље које је било сталан чинилац угрожавања неалбанског, посебно српског становништва на Косову и Метохији, букнуло је – и у агресорској међународној, и у терористичкој форми – након доласка снага КФОР-а, које су дошле да, наводно, обезбеде сигурност свим грађанима на Косову и Метохији.

Перспективе решавања косовског проблема зависе од сложених међународних геополитичких релација, почев од тога да тренутно на Космету КФОР и „ОВК“

теже да буду „главни“, што може да буде основ за њихово будуће супротстављање. Наиме, Албанци тек треба да схвате да Американци, на челу са НАТО-ом, нису намеравали да узму Косово од Срба да би га дали њима, већ да би га задржали за себе. Такође, у стратешким плановима САД о одржању те суперсиле на тлу Европе предвиђен је много дужиостанак НАТО-а (првенствено америчких снага) на тлу Косова и Метохије него што то желе Албанци.

Косово и Метохија су области на Балкану које су Срби трајно населили почетком 7. века. Отада су, сем у периоду турске средњовековне окупације југоисточног дела Европе и за време италијанске окупације Југославије у Другом светском рату, саставни део српских земаља, а по уједињењу Јужних Словена у заједничку државу Југославију, после Првог светског рата, и југословенске државе у сва три њена историјска облика.

Током протеклих 1.300 година Косово је имало не само изузетну привредну него и религијску и митску важност за Србе. У средњем веку, у време успона српске државе, која је достигла ниво моћног европског царства половином 14. века, Косово и Метохија су били центар српске духовности. Но, још пре тог периода, од када су Срби примили хришћанство у 7. веку,¹ на Косову и Метохији је започета градња српских сакралних објеката, пре свега манастира и цркава, од којих су многи, уколико су сачувани, и сада под заштитом Унеска због изузетне лепоте и оригиналности. У Европи нема државе која у малој области, као што су Косово и Метохија, има толико концентрисаних, за историју и културу изузетно вредних споменика, 1.500 хришћанских манастира, цркава, црквишта и испосница, од којих су, нажалост, многи вековима, све до садашњих дана, више пута оштећени и, најзад, уништени муслиманском руком. Био је то симбол поништења не само хришћанске вере већ и хришћанског становништва на Косову и Метохији.

Косово има огромну митску вредност за српски народ због тога што је управо на Косову пољу, 1389. године, дошло до страшног војног судара премоћније турске војске са српском војском, која је, бранивши своју државу, бранила продор ислама у Европу. Битка се завршила огромним губицима на обе стране, чак су погинула и оба владара – српски кнез Лазар и турски султан Мурат, што није забележено у историји средњовековних ратова. Обе стране су прокламовале победу, иако победника, у ствари, није било. Хришћанска Европа је славила српску победу, па су звона са француских цркава, попут Нотрдама у Паризу, звонила још три године после битке у славу Христу и као знак подршке српској хришћанској војсци и победи над страшном турском силом, од које је дрхтала непоробљена Европа. Мада Срби нису изгубили рат, нестанак владара који је био опредељен за слогу и јединство допринео је већ започетом расцепкавању Србије на више парадржавица, махом несложних, којима су владали осамостањени феудалци.

Иако су се Турци након битке, као и свака војска која не победи, повукли у турске области, и чак у знак помирења склопили брак између новог султана Бајазита и српске принцезе, у својим списима су помињали победу, мада је нису славили. Тај политички брак, као и несигурност у исход битке, допринео је да се нови турски султан окрене освајањима у другим деловима света и остави Европу на миру. Међутим, порази

¹ Према запису византијског цара Константина Порфирогенита, у делу *De administrando imperio*, Рим је извео покрштавање српског народа тако што му је пре тога дао огромну опустелу област некадашње римске провинције Далмације, која се тада територијално разликовала од територије која се сада назива Далмацијом. Наиме, сада се под називом Далмација подразумева уска приморска област уз Јадранско море, док је у то време Далмација имала огромну континенталну залеђину. Обухватала је: Трст у Италији, велики део садашње Хрватске, целу садашњу Босну и Херцеговину, највећи део садашње Србије, укључујући и Косово и Метохију, и северозападни део садашње Албаније; на северу је сезала до Дунава и Саве, а на југу је потпуно обухватала садашњу словеначку, хрватску и црногорску јадранску обалу.

Турака у ратовима на источним деловима своје државе, као и смрт султана Бајазита, с једне стране, и ослабљеност снага услед територијално-политичке расцепканости српских племића, с друге стране, учинили су да се нови турски владари поново окрену ка Европи. На путу им је стајала једино гомила несложних српских државица, које су једну по једну освајали током стотињак година, а потом су освојили и знатан део Европе. Чак су у време своје највеће моћи стигли до Беча.

До турских освајања, а и после, вековима Срби су на Косову и Метохији чинили огромну већину становништва. У средњовековним изворима, нарочито после турских освајања, помињу се и Албанци као део становништва Косова и Метохије, мада као незнатна мањина. Демографска слика Косова у корист бројности Албанаца почела је релативно споро да се мења услед неколико чинилаца. Прво, Срби су на Косову и Метохији остали верни хришћанству и у веома тешким условима под Турцима, који су били исламски фанатизовани, водили су сталне, више или мање неуспешне, борбе за ослобођење. Након неуспеха у тим борбама долазило је до већих или мањих миграција Срба са Косова и Метохије који нису могли да трпе исламску насиље и скрнављење хришћанских светилишта. Одлазили су претежно у северније крајеве, где још није била допрла турска сила.

Насупрот Србима, Албанци су, нарочито на Косову, примили муслиманску веру и тако код Турака стекли огромне предности у односу на хришћанско становништво Косова и Метохије. За награду, могли су да се спуштају са сиромашних предела Албаније у плодне равничарске и рудницима богате пределе Косова и Метохије, што су чинили постепено, али вековима. Као муслимани, имали су и обавезу да учествују у насиљу над покореним хришћанима, о чему постоје бројни историјски документи. Разаране су цркве и претваране у муслиманске џамије, Срби су малтретирани и убијани, Српкиње силоване... Ипак, огроман број Срба је остао на Косову и дочекао обнову српске државе почетком 19. века, победио Турке и протерао их са већег дела српских територија. Српска држава, која је нарастала, успела је да се током 19. и почетком 20. века прошири на већину својих некадашњих државно-етничких области. Тако су и Косово и Метохија, као без сумње најважнији део Србије, поново враћени у њен састав после балканских ратова 1912. и 1913. године. Била је то обавеза српске државе, јер се терор Албанаца над Србима никада није прекидао. Само од 1880. године до почетка рата са Турском за враћање Косова Србији, 1912. године, са Косова и Метохије прогнано је више од 150.000 Срба. После победе Срба исламска држава се повукла с европског тла и амбиције Албанаца, који су такође учествовали у борбама против Турака, тачније њихова жеља да направе „Велику Албанију“, као државу која би обухватала све територије на којима живе Албанци, независно од тога да ли су на њима у мањини или већини, био је сан далек од сваке реалности. Тада, крајем 19. века, и поред насиља Турака и Албанаца, Срба је још увек било четири пута више него Албанаца (415.000 Срба хришћана, 236.420 Срба

мухамеданаца и 106.270 Албанаца).² Уопште, то је било време када су сви балкански народи маштали о некаквој својој „великој“, у етничком смислу свеобухватној држави. (До сада једино Срби нису успели да направе заједничку државу и Албанци нису успели да направе „Велику Албанију“). Због велике етничке измешаности народа Балкана тада су многи балкански народи полагали право на исте територије и водили бројне међусобне ратове. Ипак, Косово и Метохија никада у историји нису припали албанској држави: увек су били или део слободне, или део окупиране Србије.

Да би се умањиле етничке тензије у том делу Европе велике силе су, снагом политичке и војне моћи, или обликовале границе већине малих балканских држава или су, као после Првог светског рата, највише на иницијативу Француске, створиле заједницу сродних народа, попут Југославије, у којој су се нашли окупљени сви јужнословенски народи. Југославија је, заправо, према плановима победника у Првом светском рату, требало да буде, као нова велика држава уједињених Јужних Словена, брана германској тежњи продора на исток преко Балкана. Србија је, као једна од држава победница, била стожер уједињења осталих јужнословенских народа (који до тада нису имали своје државе, већ су живели покорени у два царства, која се се распала после Првог светског рата – у турском и аустроугарском царству). У новој држави Срби су били највећа етничка група, а Албанци, који су били незнатна мањина и у дотадашњој Краљевини Србији, у новој југословенској држави постали су још демографски процентуално незнатнији.

Када је избио Други светски рат прогнозе оних који су створили Краљевину Југославију биле су тачне. Моћна Немачка је, да би могла да продире на исток, војнички поразила и разбила Југославију на више марионетских државица, у којима су власт имали или пронемачки или проиталијански југословенски политичари, или директно Немци или Италијани. У тој подели Косово и Метохију су окупирали претежно Италијани и завели албанску марионетску управу. Срби, који су ратовали жестоко против освајача, често су кажњавани новим таласом исељавања са Косова. Према званичним подацима, у том периоду је насилно исељено око 70.000 Срба и Црногораца са Косова и Метохије, а убијено их је 10.000, док је порушено или спаљено око 30.000 кућа или других, махом привредних објеката Срба који нису хтели да се иселе. Албанци, који су традиционално увек били на страни освајача, и тада су искористили прилику да заузму многе напуштене српске куће и земљишта, и да се, спуштајући се у огромном броју (око 300.000) у миграционим таласима са брда Албаније трајно населе на Косову. Границе између окупиране Србије, односно Југославије, и окупиране Албаније у рату није било, а Италијани су Албанце третирали као своје савезнике у рату против Срба, који су пружали отпор. То је такође

² S. Gopcevic, *Makedonien und Altserbient*, 20. глава.

значајно за измену демографске slike Косова и Метохије у корист даљег пораста албанског становништва.

После завршетка Другог светског рата дошло је до обнове Југославије и почетка комунистичке владавине (у трајању од пола века). За то време, нарочито у периоду вишедеценијске владавине Јосипа Броза Тита, који није имао много слуха за српске проблеме око Косова и Метохије, дошло је до даљег развоја неповољне ситуације по Србе на том простору. Пре свега, спроводећи недоследно принцип братства и јединства, Тито није дозвољавао да бројни Албанци буду кажњени за злодела која су чинили у време окупације Југославије над српским становништвом. Често је објашњавао да су они примитивни и заостали и да Срби и други југословенски народи треба братски да им помогну да се културно уздигну и да са другим народима живе равноправно у јединству. Гледано цивилизацијски и теоријски, Титово становиште је било хумано. Гледано практично, то је значило подршку јачању албанских сепаратистичких амбиција. Срби који су у време Другог светског рата избегли са Косова и Метохије због албанског насиља нису могли да се врате у своје куће. Албанцима је нагло подизан животни стандард и даван све виши уставни степен аутономије. Осим тога, њима су као муслиманима власти дозвољавале привилегије које нису имале друге етничке групе, чак ни муслиманске. На пример, Албанцима на Косову и Метохији, као муслиманима, толерисано је многоженство, док муслиманима у Босни и Санџаку, којих је било много више, то није било дозвољено ни у једном једином случају, чак је и као покушај било строго кажњавано. Таква политика је довела до демографске експлозије Албанаца на Косову и Метохији. У том полувековном периоду они су се размножавали невероватном брзином. Истовремено, Срби са Косова и Метохије све више су се иселјавали, и то из више разлога. Прво, све бројнији Албанци су постајали све арогантнији и настојали су да уплаше Србе да би се што пре одселили са Косова и Метохије, и то у што већем броју. Разлог за то је вечити сан албанског сецесионистичког покрета да очисти Косово од свих других етничких група, а пре свега од Срба, јер су их они својим присуством подсећали на то да су новопридошли, а Срби староседеоци, као и на време историјске и хришћанске доминације. Стога су користили различите облике присиле, од ситних непрестаних штета на српским кућама и пољопривредним имањима до убистава Срба и плаћања енормно високих цена за српске куће. Међутим, немали број Срба отишао је не само због страха него и због економских разлога. Као просечно цивилизацијски уздигнутији, пре свега као просечно образованија етничка група, Срби су се насељавали у велике индустријске градове Србије који су били углавном изван Косова и Метохије.

Албанци који су колаборирали с Италијанима у Другом светском рату, и поред привилегија које је албанска етничка група уживала у обновљеној Југославији, још пет година након завршетка рата водили су на Косову и Метохији герилске борбе. И касније, за време Титовог живота, а нарочито после његове смрти, на Косову и Метохији су

избијали албански сепаратистички мотивисани немири, који су често попримали масовне размере. Такође, у време док су још Тито и Стаљин били у слози, постојао је план да се Албанија и Југославија уједине у једну државу. Због тога, првих неколико година после рата, југословенско-албанска граница је била веома пропусна, па су на Косово и Метохију долазили нови албански илегални мигранти који су благонаклоно прихватани! Према проценама стручњака за демографију, за време Другог светског рата и после њега, у Југославији се настанило, претежно на Косову и Метохији, а и у тадашњој југословенској републици Македонији, од неколико стотина хиљада до пола милиона Албанаца. За време сукоба између Тита и Стаљина држава Албанија је била ватрено на руској, а потом и на кинеској страни, а против Југославије, коју је оптуживала за приклањање Западу, пре свега Немачкој и Сједињеним Америчким Државама. То је утицало на Албанце сепаратисте на Косову и Метохији, тако да су постали најватренији комунисти – лењинисти. Од тог времена, па све до сада, њихове илегалне политичке и терористичке групације биле су ултралевичарски и стаљинистичко-маоистички профилисане.

Због политике коју је Тито водио према мањинама, пре свега према Албанцима, дошло је за време његовог живота до измене Устава, што је све више водило ка високом степену аутономије покрајине. Најзад, 1974. године и уставним амандманима су Косово и Метохија уздигнути на ранг федералне јединице која је само формално паралелно припадала и Србији. Упоредо се одвијао и процес сузбијања албанске гериле и сепаратистичког покрета на тлу Космета.

Албанци су, према тим решењима, углавном преузели сву власт не само на Косову, него су све више учествовали и у федералној власти. Одлуком политичког врха чак је један Албанац са Косова – Фадиљ Хоџа, после Титове смрти постао председник Савеза комуниста Југославије. Дакле, постао је у то доба први човек СФРЈ, јер је и буквално заузео Титово место у време када је Партија била апсолутно руководећа политичка снага земље. Био је то највидљивији знак потпуне националне равноправности Албанаца у претходној Југославији. Наиме, не само на папиру него и у друштвеној стварности Албанци су у Југославији имали више од свих познатих права мањина на свету. Наравно, све то време у косовско-метохијским локалним и покрајинским властима владала је албанска страна, па су Срби и формално били потчињени Албанцима. Насиље Албанаца које уопште није прекидано било је тиме легализовано. Јавност о томе није информисана, а Србима са Косова једино је преостало да се и даље исељавају. Нарочито тежак период за Србе било је време после Титове смрти – од 1981. до 1998. године, када су се, не само илегални сепаратисти него и Албанци са Косова и Метохије који су у Југославији и Србији постали политичари високог ранга, сјединили у захтевима за отцепљењем Космета од Србије и Југославије. И тада, као и сада, и као и увек раније, држава Албанија је стајала иза свих сепаратистичких тежњи и покрета Албанаца. Наиме, Албанија је цео

век радила на томе да измени етничку структуру дела суседне државе у корист албанске националне мањине која је тамо постојала, да ту мањину учини већином на простору Косова и Метохије и да, на крају, уз инострану помоћ, одвоји тај део Југославије кроз проглашење независности, а потом уједини независно Косово и Метохију и државу Албанију. Исте планове Албанија има и са деловима територије Црне Горе и Македоније на којима живе Албанци.

Реакција на албански национализам крајем осамдесетих година био је све већи српски национализам. Исто тако, у том периоду биле су и све израженије жеље Словеније и Хрватске да се одвоје. Када је реч о распаду СФР Југославије, мало се помиње чињеница да је Косово било свему почетак. Јер, Србија је, као држава у чијем су се саставу налазили Косово и Метохија, повратила своје ингеренције над тим делом своје територије и смањила његову опасно уставно засновану самосталност, иако је оно и даље задржало релативно висок ниво аутономије, мање-више потпуно према важећим европским нормама о статусу мањина. То је изазвало политичке сукобе између Србије и Словеније и Хрватске, које су, бранећи некадашњу позицију Косова и Метохије, у ствари, припремале терен за своје отцепљење. Након тога је уследио и грађански рат, који се завршио сецесијом свих република из СФР Југославије, сем Србије и Црне Горе. Косово је остало у саставу Србије, јер је, као и Војводина, одувек имало статус покрајине у републици Србији. Док је трајао рат у Словенији, Хрватској и Босни и Херцеговини Албанци на Косову и Метохији нису започињали оружану борбу за независност Космета. Разлози за то су били, прво, њихова процена да је међународна заједница сувише заузета тим проблемима да би се могла бавити и Косовом и Метохијом, и друго, присуство српских полицијских и југословенских војних снага на том простору. Зато су одлучили да бојкотују власти: сепаратисти нису хтели да партиципирају у органима власти Србије и Југославије, а под њиховим притиском ни албанска деца нису похађала школе. Бојкотован је и редован попис становништва 1991. године да би се у сепаратистичкој пропаганди приказао већи број Албанаца на Косову и Метохији него што је био. Пре тога, у пописима, користећи позицију мањине која је била Титов миљеник, Албанаца је 1971. године било 710.000, а 1981. године 1.270.000 становника. У ствари, пошто су на Косову имали сву локалну и покрајинску власт, а снажно су били заступљени у властима Србије и, нарочито, федерације Југославије, албански лидери са Косова су директно утицали наROME и неалбанце муслимане да се изјашњавају као припадници албанске мањине. Тако се некад, на основу увећаног броја становника, добијало више власти у СФР Југославији, а сада се лакше убеђује међународна јавност у исправност захтева. На пример, 1991. године, када Албанци нису изашли на попис, чак 120.000 људи се при попису на Косову и Метохији изјаснило као муслимани неалбанског порекла. Њима треба додати веома бројнеROME, као и апатриде, под којима југословенска власт подразумева сва лица која су стигла преко границе у току Другог

светског рата, али и касније, без докумената. Осим тога, још у време СФР Југославије, попут Срба, Хрвата и других, и више стотина хиљада Албанаца, углавном трајно, напустило је Југославију и отишло у Немачку, Аустрију, Швајцарску и друге земље, где су добили статус економских миграната.

У условима смањене аутономије, албанско сепаратистичко вођство прогласило је паралелан систем власти, паралелно образовање итд. Ипак, Албанци на Косову и Метохији су у највећој могућој мери користили државне бесплатне здравствене услуге и једино на тај начин признавали државу Србију.

Када је завршен рат у Босни и Херцеговини вође албанског сепаратистичког покрета су процениле да је куцнуо час да се остваре давно планирани стратешки циљеви. Поред крила које је предводио Ибрахим Ругова са групом водећих албанских интелектуалаца, отпочела је са деловањем и илегална организација тзв. Ослободилачке војске Косова (ОБК, УСК, КЛА), која је интензивно изводила насиље над припадницима српске полиције, југословенске војске и грађанима Србима, Црногорцима и Албанцима који су признавали државу Србију, али и над припадницима других националних мањина, тако да је у почетку не само српска него и америчка администрација више пута означила као терористичку организацију.³ Пре појаве те организације јављало се више терористичких организација Албанаца са Косова и Метохије које су углавном биле стаљинистичко-лењинистичке идеолошке оријентације, што се могло лако утврдити већ из назива. Уопште, Албанци са Косова и Метохије били су (и остали) много ближи догматској комунистичкој идеологији јер је Албанија дуго била најтврђа догматско-комунистичка земља, која је прво фанатично следила Стаљина, а потом Кину. Истовремено, иницирала је и подржавала све време побуне албанске мањине у Југославији. Због тога су терористичке организације Албанаца на Косову и Метохији које је својевремено стварала обавештајна служба Албаније биле увек стаљинистичко-националистички оријентисане.

Табела 1

ПРЕГЛЕД ТЕРОРИСТИЧКИХ НАПАДА ОД 1. 1. 1991. ДО 20. 6. 1999.										
	СВЕГА	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.
На раднике и објекте МУП	1.916	11	11	8	3	7	19	31	1.129	697
На објекте избеглица	26						8	1	17	0
На грађане и остале објекте	1.143		1		3	4	4	23	739	369
УКУПНО:	3.085	11	12	8	6	11	31	55	1.885	1.066

³ Да се аналитичари и сада добро сећају тога потврђује и први од три недавно објављена и веома запажена чланка у листу „Washington Post“ чији је аутор Dana Priest („Washington Post“, *Kosovo Land Threat Mau Have Won War*, September 19, 1999, p. A.1).

Све интензивнији терористички напади и омасовљење „ОВК“, па чак и контрола дела територије Косова (у рејону Дренице), довели су до тога да држава Србија појача полицијско, а касније и војно присуство на Косову и Метохији ради уништења „ОВК“ и заштите становништва од насиља. Није спорно да је том приликом страдало на обе стране више стотина лица. Истовремено с оружаном борбом, сепаратисти су започели и моћну политичку пропаганду у иностранству. Веома је умешно искоришћена околност да је Србија већ била веома негативно представљена медијски у западном, тј. најмоћнијем делу међународне јавности.

Сада, на основу бројних доступних међународних полицијских и обавештајних извештаја, више ником од озбиљнијих аналитичара није непозната чињеница да је „ОВК“, а умногоме и укупан албански сепаратистички покрет на Косову и Метохији, финансирана новцем од албанске мафије, која је, када је реч о илегалном промету наркотицима, једна од водећих у свету. При том је обилато коришћена и исламска веза. Такође, узиман је „добровољни“ данак од свих Албанаца који се налазе на привременом раду у иностранству.

Запад се определио да стане на страну Албанаца, који су веома успешно ширили приче о постојећој и будућој хуманитарној катастрофи услед насиља које без повода чине српске власти над мирним албанским живљем на Косову и Метохији. Политички и војни циљеви земаља чланица НАТО-а поклопили су се са жељама Албанаца да ослабе Србију. Према сазнањима листа „Washington Post“, „ЦИА и НАТО радили су са ОВК од прошлог априла“ (април 1998).⁴ Такође, истраживач из Регановог тима, Макс Сајнклер, потврђује „да бројни извештаји указују на то да су САД тајно наоружавале и саветовале ОВК“. Администрације земаља НАТО-а почеле су за „ОВК“ убрзо да користе изразе борци за слободу, „побуњеници“ или „герилци“, уместо терористи. Албанско сепаратистичко вођство, чак и Руговино крило, одбијали су све директне преговоре или контакте са политичким руководством Југославије или Србије убеђени да ће међународне институције решити проблем у њихову корист. Међународна заједница је почела провереним методама да узима ствар у своје руке. На крају, стигло се до формалних и по Југославију ултимативних преговора, који су завршени неуспешно у Рамбујеу, у Француској, а онда је 24. марта започета тзв. ваздушна кампања НАТО-а коју не сматра само СР Југославија најбруталнијом агресијом у историји човечанства. Тако је битка за Косово, која је до тада вођена између Албаније и Југославије на политичком и обавештајном плану, добила и војну, и то међународну димензију.

Као разлоге за улазак у рат НАТО-а наведени су и потреба спречавања хуманитарне катастрофе Албанаца услед систематског убијања и истеривања које спроводе власти СР Југославије и Србије, подједнака заштита људских права свих етничких група на Косову и Метохији, потреба међународног смиривања проблема тог дела Србије као мултиетничке заједнице и неспремност Србије и Југославије да

⁴ Исто.

прихвате присуство трупа НАТО-а на Косову и Метохији као гаранта наведеног.

Ваздушни удари НАТО-а по Југославији трајали су од 24. марта до 12. јуна. Према званичним југословенским извештајима, штета коју је претрпела СР Југославија може да се изрази следећим подацима: неколико хиљада цивила је убијено, а више од 6.000 цивила тешко је рањено. Такође, тешко су оштећене или потпуно разорене 33 болнице и друге здравствене институције, 480 школа, факултета, студентских домова и обданишта, 66 мостова, 23 железничке пруге и станице, 16 путева и 14 аеродрома, 50 телевизијских предајника или релејних станица, више од 35 електричних централа, станица и трансформаторских станица, неколико хиљада индустријских и комерцијалних објеката, као и кућа за становање. Многе институције и објекти који су симболизовали југословенску државу и српски национални идентитет, укључујући 59 средњовековних манастира и других религиозних објеката, и 15 културно-историјских споменика и музеја, уништени су или оштећени. Авиони НАТО-а разорили су директним погоцима кинеску амбасаду, убивши и тешко повредивши више лица, а већих или мањих штета било је и на 19 других дипломатских мисија и амбасада.

Разарање петрохемијских постројења, и инсталација и рафинерија, проузроковало је широку контаминацију воде и ваздуха, са значајно штетним последицама по здравље становништва. Неколико хиљада хектара плодне земље, много река, језера и подземних водених токова обилно су загађени због разливања и упијања токсичних петрохемијских супстанци, које ће дуго драстично угрожавати здравље југословенске популације.

За време интензивних удара, који су умногоме били усмерени на Косово и Метохију, дошло је до масовног егзодуса Албанаца у Албанију и Македонију, а делом и у северније делове Србије и Црну Гору. Наводи неких међународних организација да је са Косова избегло милион и по Албанаца нису тачни јер толико Албанаца тада није ни постојало на Косову и Метохији. Разлози за то су били политичка одлука албанског сепаратистичког покрета да се изведе огроман талас миграције да би се у међународној јавности оправдала интервенција НАТО-а, али и страх Албанаца од бомби које су падале по Косову и Метохији и убијале не само Србе него и много бројније Албанце.

Рат је окончан извесном врстом компромиса. Склопљен је војнотехнички споразум, према којем су се југословенске војне и српске полицијске јединице повукле са Косова и Метохије да би на њих ушле међународне снаге. Најзад, после дужег оклевања, прорадио је и механизам ОУН, па је донета Резолуција 1244, којом се Србији и Југославији гарантују суверенитет и интегритет, односно да Косово остаје у њиховом саставу, а пред својом јавности су нагласиле да је НАТО-у пружен довољан и жесток отпор, и да на Косово не долази НАТО, већ међународне снаге Уједињених нација.

Земље чланице НАТО-а такође су биле задовољне тим исходом јер су својој јавности могле да објасне да су у униформама КФОР-а на

Косову претежно војници из НАТО-а, а за НАТО је било најважније да њихови војници дођу на Косово. Генерал Весли Кларк, командант снага НАТО-а у Европи, дефинисао је то 16. септембра на следећи начин: „Ударили смо довољно, конфликт се завршио под НАТО-условима, српске снаге су напољу, НАТО снаге су унутра“. Осим тога, отпор Југославије, односно Србије, трајао је много дуже него што је ико, па и НАТО, могао да претпостави. Наиме, вишемесечно бомбардовање не само војних већ и цивилних циљева није доносило оно што је у политици увек најважније – резултат. Према признању многих припадника администрација земаља НАТО-а југословенској војсци није нанет озбиљнији ударац ваздушном кампањом. У ствари, југословенска војска, која је била главни циљ, изванредно је и стратешки и тактички ратовала, и зато је не само нанела значајне губитке непријатељу већ се и очувала више него што је то НАТО могао и да замисли. Отуда су жртва агресије НАТО-а на СР Југославију претежно цивили, што је иначе постало уобичајено за савремено ратовање, којем тон дају Сједињене Америчке Државе.

Између европских чланица НАТО-а и САД почело је у то време да долази и до несугласица, нарочито у вези са слањем копнених трупа, против чега су се неке земље, попут Немачке, и јавно изјасниле. Ако се узме у обзир европска жеља да се створи европски НАТО, без САД, може се закључити да је агресија НАТО-а против Југославије по други пут послужила за опстанак те организације. Јер, према ранијем признању званичника НАТО-а, НАТО би се вероватно распао да није интервенисао у Босни и Херцеговини.

Још увек се наводе подаци о томе ко је колико војне штете претрпео. Југословенска страна⁵ тврди да су њени војни губици на Косову: 13 тенкова, шест, односно осам оклопних транспортера и 27 артиљеријских оруђа.

Земље чланице НАТО-а често мењају исказе о коначним југословенским губицима. Прве податке дале су након 3.000 борбених летова над Косовом и Метохијом (који су тек износили дванаестину од укупног броја борбених летова који ће бити изведени!), и после 1.955 изјава пилота да су погођене косовске мете. Према њима, уништен је и 181 југословенски тенк, 317 оклопних транспортера, 857 топова и минобацача и 600 војних возила. На крају ваздушне кампање Северноатлантски пакт је умањио те губитке на: 110 тенкова, 210 оклопних транспортера и 449 артиљеријских оруђа.

Средином септембра Кларк је обелоданио неколико дуго очекиваних података о резултатима напада на подручју Косова. Према њему, авиони НАТО-а уништили су или оштетили „93 тенка, 153 оклопна транспортера, 339 војних возила и 389 артиљеријских оруђа и минобацача. Ти бројеви представљају само трећину свег оружја и возила које је југословенска војска имала на Косову, две трећине је остало нетакну-

⁵ Кларк против Павковића, „Време“, 25. септембар 1999.

то.⁶ На Космет је накнадно послата екипа стручњака НАТО-а која је до сада пронашла остатке само 26 тенкова или самоходних оруђа (податак из којег се не види број тенкова) на 429 места која су пилоти означили као места погодака. Такође, НАТО тврди да је „оштетио или уништио 24 моста, 12 железничких станица, 36 фабрика, седам аеродрома, 16 рафинерија и депоа, 17 телевизијских предајника и неколико електричних постројења. Све скупа, Северноатлантски пакт је обавио 35.000 летова током једанаестонедељне кампање“.⁷ Захтеви опозиционе Конзервативне партије у британском парламенту да се комисијски испита стварна ефикасност НАТО-а у „рату за Косово“, бројна сумњичења светских медија, као и чињеница да је генералу Кларку 27. јула наређено да три месеца раније оде у пензију (пре истека мандата у априлу ове године), показује да је НАТО, иако је успео да уђе у Југославију, ипак схватио (иако није признао) да је губитник, будући да је том агресијом веома озбиљно уздрмао свој мит о премоћи, а нарочито о брзини којом може постићи неки циљ.

Интересантно је да ниједна страна не помиње довољно еколошке последице рата. У рату је НАТО користио ракете с радиоактивним материјалима (осиромашени уранијум), нарочито за гађање мета на Косову и Метохији, а дошло је и до хемијских катастрофа због изливања канцерогених хемикалија из погођених југословенских рафинерија и фабрика у воде највеће европске реке Дунава и више других југословенских река, као и на пољопривредно земљиште. Загађене су дуготрајно и земље у околини Југославије, као и све оне које су уступале НАТО-у на коришћење своје аеродроме, са којих је обављено око 65.000 борбених летова. Томе треба додати и повећан ризик живљења у Југославији, нарочито на Косову и Метохији, због употребе недозвољених ратних средстава. „The Daily Telegraph“ извештава да је НАТО „испустио свих 1.300 контејнера касетних бомби изнад Косова. Сваки контејнер садржи 208 мањих бомби. Тако је нешто око 270.000 комада тог смртоносног оружја разбацано по земљи“.⁸ Многе од њих су остале неексплодиране, а њихове главне жртве су сада деца – и албанска и српска. Пошто су радиоактивним ракетама највише гађани тенкови на Косову и Метохији, та област је највише радиоактивно озрачена у Европи, па се поставља питање да ли је награда или казна Албанцима и НАТО-у боравак на том простору, о чијем загађењу, пре свега пољопривредних производа и воде, нико и не пише. Ретка су признања попут *RFI*, од 7. децембра 1999, поводом некоректног извештавања ОЕБС-а о догађајима на Косову. Наиме, ОЕБС у свом извештају нумеричко-аналитички не обрађује бомбардовање Косова, а још мање помиње да постоје жртве бомбардовања, па чак и материјална штета. Зато извештач *RFI* изненађено констатује: „Неко ко није пратио

⁶ „Washington Post“, *The Battle Inside Headquarters – Tension Grew With Davide Over Strategy*, September 22, 1999.

⁷ Исто.

⁸ „The Daily Telegraph“, *Nato's deadlu legacu in Kosovo will cause uears of suffering*, September 14, 1999.

збивања у рату данас би имао утисак да ниједна бомба није ни пала на Косово, мада је то подручје пропорционално најбомбардованије у историји“ (курзив Д. С.).⁹

Најзадовољнији су били Албанци који су се вратили на Косово (око 800.000) уверени да им је КФОР војни савезник. Охрабрени одсуством југословенских војних и полицијских снага кренули су, на челу с „ОВК“, силовито у процес свакодневног етничког чишћења Срба и других неалбанских етничких група са Косова и Метохије. Срушено је и запаљено на хиљаде српских цркава и кућа, а према званичним подацима *UNHCR* тренутно је са Косова избегло, односно има статус расељених лица, 238.000 житеља, од тога 185.000 Срба, а остало су припадници других етничких група. „То је иста она ОВК коју је Медлин Олбрајт прославила у Паризу, Вашингтону и сада у Приштини“, каже Макс Сајнклер из Регановог тима.¹⁰ Само за непуних шест месеци, албански терористи су на Косову, у присуству снага КФОР-а, које су дошле да би гарантовале „угрожену безбедност свих становника Косова“, убили много више људи него што су то успели у последњих десет година (од јануара 1991. до 20. јуна 1999. терористи су убили 661 лице на Косову и Метохији, напомена Д. С.), и то без страха од законске казне или полицијске реакције.

Табела 2

УКУПАН БРОЈ ТЕРОРИСТИЧКИХ НАПАДА	3.541
1. На грађане:	3.496
– Србе и Црногорце	3.326
– Албанце	82
– Остале припаднике различите националности	88
2. На припаднике и објекте МУП-а	41
3. На припаднике и објекте ВЈ	4

Лидери албанског сепаратистичког покрета, нарочито лидери његовог војног крила, као што су Рустем Мустафа („командант Реми“) и Хашим Тачи („Змија“), желе Косово само за Албанце, односно муслимане. То су једина два критеријума за опстанак на Косову. Од свих бројних етничких мањинских група на Косову једино имају могућност да опстану, уз Албанце, муслимани неалбанског порекла, под условом да пристану да се на следећем попису становништва изјасне као Албанци. Сајнклер у опсежном чланку посвећеном „лику и делу команданта Ремија“, даје више података о злоделима „главног команданта ОВК“ искључиво над албанским становништвом. На Сајнклеров закључак да Реми „највећи део свог времена проводи убијајући своје сународнике Албанце који се не слажу са његовим екстремним ставовима“¹¹ треба додати да је тај подужи списак Ремијевом руком убијених сународника, који документује тај инострани аналитичар, зацело немерљив, са, по

⁹ *RFI*, Париз, 7. децембра 1999.

¹⁰ Internet, Reagan com. doc. 14. 10. 1999.

¹¹ Исто.

Ремијевом наређењу или лично његовом руком, бројем убијених Срба, што се у наведеном чланку уопште не помиње. Ни Хашки трибунал, очигледно, у Ремију и његовим суизвршиоцима не види своје могуће клијенте, иако је чак и Си-Ен-Ен приказао неке масакре које је он починио, попут снимака на којима се виде зверски раскомадана тела његових жртава и „откинуте ноге са ципелама дуж целог главног пута“.¹² Да међународно кривично правосуђе треба да окрене главу на ту страну подсећају хиљаде доказа да нико као албански терористи није тако свирепо до смрти злостављао своје жртве. Али, и поред бестијалног нживљавања припадника „ОВК“ над недужним цивилима, претежно Србима и Црногорцима, али и свим другим етничким групама које живе на Космету, ниједна оптужница из Хага није стигла за припаднике „ОВК“, већ само за Србе и Црногорце.

Будући да је након повлачења југословенске војске и полиције граница Југославије према Албанији остала нечувана, јер је није запосео КФОР, до сада се неколико стотина хиљада Албанаца (реалне процене су око 200.000), држављана Албаније, из њених северних делова, спустило у много богатије Косово и Метохију, у куће, станове и на имања Срба и свих других који су побегли пред албанским терором. То је, уосталом, „ОВК“ давно и званично обећала као награду свим држављанима Албаније који су је здушно помагали, нарочито у северним пределима те државе, односно у крајевима који се граниче са Југославијом. У тим пределима албански терористи са Косова и Метохије имали су кампове за војну обуку, које им је подарила албанска држава а богато опремила албанска мафија, имали су подршку албанског становништва, које им је помагало у опасним акцијама, као што је био прелазак преко албанско-југословенске границе ради терористичких акција, и слично.

Према изјави министра унутрашњих послова Македоније (од 10. јуна 1999), само током тих првих неколико дана кроз Македонију, на путу из Албаније за Косово, прошло је 80.000 Албанаца. Становништво државе Албаније није на Косово и Метохију дошло (а и даље долази) само због тога што жели да живи у много богатијој држави, већ су сепаратистима неопходни због пописа становништва на Косову и Метохији, чија је прва припремна фаза започета под руководством међународних снага већ 1. октобра 1999. године. Замисао је јасна: док не заночне попис треба протерати што више Срба и довести што више Албанаца, држављана Албаније и Македоније, да би тако искривљена демографска слика била крунски доказ апсолутног припадања Косова и Метохије Албанцима. На тај начин се, сасвим супротно ставовима Резолуције 1244 УН, жели доћи и до независности, на шта је генерални секретар ОУН Кофи Анан више пута упозорио.

Разоружање „ОВК“, које је према међународним споразумима и гаранцијама требало да се заврши до 19. септембра, уз много натезања између КФОР-а и „ОВК“, формално је обављено 21. септембра. Иако

¹² Исто.

је било међународним споразумима предвиђено да се „ОВК“ потпуно разоружа и инкорпорира у грађански живот, њеним лидерима се ни најмање није допала та идеја. Наиме, тешко су се могли одрећи власти и апсолутне моћи, ослоњене на насиље над другим етничким скупинама и политичким неистомишљеницима уопште, и осећања апсолутног господарења Косметом због поседовања оружја и релативне толеранције КФОР-а. Стога су КФОР и међународне снаге, које су Албанци на почетку одушевљено прихватили као савезнике, сада почели да им сметају. Лидери сепаратистичког албанског покрета почели су да исказују нестрпљење и нервозу због присуства КФОР-а на Косову. Почетна захвалност је брзо нестала и управо у вези с разоружањем поставило се питање, које ће у перспективи били све израженије, ко ће владати на Косову и Метохији, односно ко ће бити доминантна снага која ће на Косову и Метохији контролисати ситуацију – КФОР и међународна заједница или „ОВК“. За сада је решење нађено у компромису: „ОВК“ није потпуно демилитаризована, супротно одредбама Споразума, већ је трансформисана у Корпус заштите (одбране) Косова, чији су основни задаци заштита и помоћ становништву Косова у случају природних катастрофа, пожара, и слично. Те снаге треба да имају 5.000 наоружаних људи, што подразумева 2.000 резервиста. То је први покушај у свету да се једна терористичка организација трансформише у наоружане ватрогасце. Да „ОВК“ не одустаје од своје идеје да чини будуће оружане снаге Косова и Метохије види се из њеног инсистирања на називу нове организације. Наиме, реч заштита на албанском језику значи и одбрана, што има војни призивок. И тако, док КФОР на енглеском језику ту нову организацију назива заштитном, Албанци је на свом језику називају војном организацијом.

Процес разоружавања Албанаца на Косову и Метохији оцењен је од стране КФОР-а као успешан јер је предато 10.000 комада оружја. Међутим, већина међународних посматрача тај податак сматра неозбиљним. Јер, многи су се и непосредно уверили да је реч само о лаком, и то веома застарелом, махом ловачком и неисправном оружју. Лондонски „Observer“ 19. септембра 1999, пише: „Косовски Албанци и даље поседују гранате и ракете које свакодневно користе у нападима на Србе и Роме. Оружје које су предали у складишта под контролом КФОР-а често су старе ловачке пушке“. Исти извештач закључује да се „команданти ОВК само претварају да поштују споразум о демилитаризацији“. Француски лист „Le Monde“, 20. септембра 1999, на пример, процењује да је у рукама Албанаца на Косову остало још најмање 100.000 комада оружја и да тешко оружје није ни предавано, што се једноставно утврђује повременим откривањем албанских тајних склоништа оружја у шумама и на планинама Космета. Југословенска страна процењује да је количина преосталог оружја код Албанаца много већа. При том се полази од најмање две тешко оспориве чињенице: прво, да су Албанци увек традиционално неговали култ оружја и да свако мушко дете већ у тинејџерској доби добија на поклон лично оружје као знак мушкости

и зрелости, и друго, да је, према званичним подацима државе Албаније, у време немира у тој држави, пре неколико година, преко југословенско-албанске границе на Космет прошверцовано више од 200.000 комада оружја, углавном кинеске производње. Да то оружје нису чинили само пушке и пиштољи потврђено је честом запленом тешког оружја, пре свега минобацача и топова, у време док је албанско-југословенску границу контролисала југословенска војска. Томе треба додати чињеницу да албанска мафија веома успешно тргује и оружјем, а не само дрогом, и да је све време током немира на Косову и Метохији у великим количинама дотурала сународницима оружје западне производње. Због свега тога, наведени подаци о количини предатог оружја ни најмање не звуче као озбиљан доказ о разоружавању Албанаца, тим пре што „разоружани Албанци“ скоро сваког дана убију или ране неколико Срба, док им куће разарају и тешким наоружањем. Осим тога, ако је НАТО својевремено прихватио „ОВК“ као партнера зато што, како се тврдило, „представља озбиљну војну снагу од 70.000 добро наоружаних и обучених бораца“, поставља се питање како се та снага може разоружати предавањем само 10.000 комада оружја.

У перспективи, делимично разоружање Албанаца на Косову и Метохији није опасност само за преостале Србе већ и за КФОР, који ће се веома брзо уверити да га Албанци не желе на том простору. Они желе независно Косово и Метохију, етнички чисте, без ичијег, па и страног, чак и најдобронамернијег присуства. Њима су међународне снаге биле потребне само да отклоне југословенску војску. Рокови које помиње међународна заједница када је реч о останку међународних снага, односно КФОР-а, код Албанаца не изазивају само прикривени бес већ и, засад претежно вербално, али понешто и инцидентно исказану, вољу за отпором. Када милитантни Албанци очисте Косово и Метохију од Срба и других неалбанских етничких група, веома се лако може десити да почну да нападају и КФОР, који ће тада, вероватно, зажалити што разоружање Албанаца није изведено до краја и схватити да наоружан насилник, чак и кад га назовете ватрогасцем, остаје оно што у ствари јесте. Лондонски лист „Observer“ (19. септембра 1999) наводи речи једног генерала НАТО-а „да ће бити озбиљних проблема ако међународне снаге не успеју да трансформишу ОВК“.

Већ сада се показују све отвореније несугласице између КФОР-а и Албанаца. Иностранци извештачи су забележили да је главнокомандујући „ОВК“, Рустем Мустафа, звани Реми, „тешко и лично увредио генерала Мајкла Цексона због његовог недостатка поштовања према војницима ОВК и у завијеном облику запретио окупационим снагама“.¹³ Хашим Тачи је, пак, напросто схватио НАТО као свој војни сервис, који треба да му одради посао који он није знао, ни могао сам да обави, а који сада треба да оде. Проблем је у томе што НАТО жели да остане на Балкану и да контролише не само косовску већ и ширу балканску ситуацију. Уколико би био потиснут са Космета ради чињења уступка

¹³ Исто.

Албанцима, онда би, са становишта интереса, целокупна његова операција око Косова и Метохије постала бесмислена. Водећи светски листови и аналитичари већ подуже упозоравају на праву природу неспоразума између КФОР-а и „ОВК“, односно на питање коначног престижа на Космету, које се у крајњем може свести на питање ко јесте и ко ће бити газда на Косову и Метохији. Према неподељеном мишљењу западних војних стручњака, узмицање НАТО-а пред жељама „ОВК“ био би већи дебакл од дужине отпора који му је пружила релативно слабо наоружана југословенска војска. Свестан тога, КФОР почиње јавно да не прихвата аргументације и тврдње „ОВК“. Тежећи да избегне разоружавање, „ОВК“ оптужила је представнике међународних снага да дозвољавају југословенским војним и паравојним трупима да угрожавају Космет, а главни аргумент су биле изјаве неколико југословенских генерала.

Реч је о јавном негодовању не само представника југословенске војске, односно југословенских и српских власти, већ скоро укупне српске јавности због тога што КФОР није у стању да заштити Србе. Наиме, насиље на Косову и Метохији изводи се у присуству КФОР-а, који је обећао заштиту свима, а не само Албанцима. Свакоме је јасно да „ОВК“ стоји иза већине убистава и киднаповања Срба и других грађана на Космету по доласку међународних снага. Иако је већ убијено око хиљаду људи, од тога највише Срба као припадника етничке групе над којом се спроводи очигледан геноцид у форми етничког чишћења, КФОР није успео да ухапси и осуди ниједног убицу. До сада су хапшени углавном само Албанци који су се оружано супротставили КФОР-у или починиоци ситнијих прекршаја, а тек у последње време и понеки осумњичени за теже злочине. Сигурно је да Србима то не улива сигурност. Срби КФОР доживљавају као савезника Албанаца, а сада су се, преобучени у униформе ОУН, појавили на Косову и Метохији. Северноатлантски пакт то и не крије, нити се то може сакрити. Сада, када се дешава хуманитарна катастрофа Срба, о томе се, већ традиционално, чак и не пише у иностраним медијима, или тек сасвим спорадично, док се нашироко писало о хуманитарној катастрофи Албанаца и када је она била само могућност и када се десила.

Поставља се питање зашто НАТО није обезбедио аутономију и заштиту побуњеним Србима у Хрватској какву је обезбедио побуњеним Албанцима у Србији, односно Југославији, тим пре што су Срби у Хрватској чинили много већи проценат становништва него што га чине Албанци у Југославији, односно Србији, а последица тога је да не само што Срби немају никакву аутономију него скоро више нема ни Срба у Хрватској, док су Албанци у Србији и Југославији увек имали већу или мању аутономију и пре рата за Косово; затим, зашто је НАТО недавно дозволио хуманитарну катастрофу Срба, тачније да хрватска војска у акцијама „Олуја“ и „Бљесак“ протера скоро све Србе из Хрватске и учини Хрватску етнички чистом државом (и сада се више од 700.000 Срба који су побегли претежно из Хрватске, а мање и из Босне и

Херцеговине, налази у Југославији и чека повратак у куће у којима су живели заједно са Хрватима хиљаду и са муслиманима шест стотина година); зашто НАТО није због тога војно интервенисао против Хрватске и Босне и Херцеговине као што је урадио због много мањих разлога против Србије, или што им барем није довољно војно запретио, односно зашто им не запрети барем сада да би избегли Срби имали наду у повратак кућама услед изазивања осећања о могућој праведности Запада и када је реч о Србима; или, зашто међународна заједница, односно Европска унија, није завела санкције Хрватској због тога што ништа не предузима ради повратка избеглица, иако је на то обавезана међународним одлукама, исто или слично као што је завела санкције према Србији због повреде људских права, раније Хрвата и муслимана, а сада Албанаца; да ли је само повреда људских права од стране Срба разлог за ангажовање међународне заједнице; да ли то значи да су они бића нижег реда, да су миљеници Запада увек они који су против Срба; може ли се све то нечињење Запада, као и чињење, правдати по Запад политички непожељним властима у Београду, јер, научници су још у време првих економских санкција против Срба и Југославије доказали како те санкције погађају обичан народ, дакле бираче, јер су из редова немоћних, а не моћних, из редова обичног народа, а не политичких првака, деца и стари људи који умиру због недостатка лекова, хране, бензина, електричне енергије итд.

Срби не могу да верују да је „ОВК“ стварно престала да постоји јер Албанци, које КФОР не успева ефикасно да спречи или ухапси, и даље сваког дана, као и пре формалног разоружавања „ОВК“, истим интензитетом убијају и киднапују Србе, разарају им хришћанске цркве и манастире и уништавају им културне споменике. На Косову и Метохији једини КФОР не верује да је стварање Албанског наоружаног корпуса за хуманитарне и безбедносне задатке почетак формирања националне армије косовских Албанаца, што, насупротив њему, и Албанци и Срби сасвим добро знају. Срби верују да је трансформацијом „ОВК“ само легализована, а то јој је омогућило да сачува инфраструктуру, па чак да добије хеликоптере, да би јој позиција пред изборе била ојачана у односу на умереније албанске политичаре. За Србе је то, насупротив мишљењу западних представника на Косову, крај нада у мирно и праведно решење ситуације на Косову и Метохији. Јер, док КФОР хапси Србе уколико поседују чак и обичан револвер, иако су они сада драстична мањина, Албанци, који су на насилан начин постали велика већина становништва на Косову и Метохији, имају своју наоружану формацију. Српска страна верује да је то и почетак легализације етничког чишћења Срба са Косова и Метохије. Да могу бити у праву потврђује изјава лидера „ОВК“ и председника самопрокламоване прелазне владе Косова Хашима Тачија, који је у Србици, главном упоришту „ОВК“, само дан после њене трансформације у „мирољубиву организацију за заштиту свих становника Косова“, одржао масован скуп, на којем се нашло и више од 1.000 припадника „ОВК“ у „забрањеним“

униформама. Тачи је пред „својом војском“ позвао све Албанце у акцију да се протера српски окупатор, тачније, да треба уложити последње напоре да се протера српски окупатор. За Србе нема никакве сумње да се то односи на све Србе са Косова и Метохије, јер се у албанском сепаратистичком речнику реч окупатор користи као синоним за Србе. Истина, припадници КФОР-а не морају то да знају. У сваком случају, Тачија су добро схватили „разоружани“ припадници „ОВК“, а он је, уз то, наговестио и даље акције на тлу Србије.

Тиме су се испуниле прогнозе Донатана Ајла из лондонског Краљевског института здружених оружаних снага који је у коментару за Би-Би-Си, 20. септембра 1999, пред истицање (продуженог) рока за демилитаризацију „ОВК“, изразио сумњу у истинску решеност „ОВК“ да постоји као војна организација, и додао: „ОВК упорно одбија одговорност за прогон Срба, иако је очигледно да ни у једној области под контролом ОВК више нема Срба. Намеће се закључак да, упркос званичним изјавама, ова организација има само један план, а то је аутономно, етнички чисто Косово“. Да је за стручњаке „ОВК“ терористичка организација која се служи насиљем и поред партнерства са НАТО-ом потврђује Ајлова изјава: „О овоме се доста зна, јер је велики део напора који је улагао НАТО био усмерен на прикупљање података о ОВК. Ова организација има два лица. Једно је јавно, друго је скривено. Званично, ОВК тврди да жели мултиетничку републику независну и од Југославије и од Албаније, док незванично говори о ослобађању и уједињењу свих Албанаца, укључујући и оне који живе у суседној Македонији. Као и све бивше терористичке организације које се помалају из илегале, ОВК се труди да се представи као озбиљна и угледна организација.

„ОВК жели да постигне свој циљ на два нивоа. Прво ће покушати да контролом (насиља) освоје власт на локалним изборима, а потом, друго, да наметну и издејствују сопствено решење, а то је независно Косово, те на тај начин реше тренутну ситуацију да је та покрајина законски и даље у саставу Југославије, мада је *de facto* под међународном контролом. Они практично, уцењују и умерене косовске политичаре и сам НАТО, одлучни да спроведу свој план о Косову“, прогнозира тај стручњак.

Да је то тачно потврђују сталне критике које Тачи и други екстремни албански лидери („ОВК“) већ месецима упућују на рачун међународних организација и њихових представника на Косову и Метохији, пре свега против Бернара Кушнера, замерајући му да за албански народ чини и мало и споро.¹⁴ Колики су апетити „ОВК“ које Кушнер не може да испуни види се из изјаве генералног секретара ОУН Кофи Анана, који је 19. септембра 1999. одбацио захтев Хашима Тачија да „ОВК“ добије представника у Уједињеним нацијама. Анан, који није могао да прими Тачија због презаузетости, па је то препустио свом

¹⁴ „Глас Америке“, Вашингтон, 20. септембар, и „Слободна Европа“, Приштина, 20. септембар 1999, као и други медији.

заменику Прендергарсту, одговорио је на Тачијеве критике међународног управника на Косову и Метохији речима „да је то жалосно и да показује Тачијево неразумевање Кушнеровог мандата. Можда господин Тачи и други желе независност Косова, али Кушнер нема мандат за успостављање независне државе на Косову“.¹⁵ С друге стране, Срби су пренеражени Кушнеровим пречестим излагањима у сусрет захтевима Албанаца који, према њима, јасно воде ка независности Косова и Метохије, односно ка њиховом сигурном одвајању од Србије, а вероватно и Југославије, тим пре што се изјаве међународних политичара да је „Косово саставни део Југославије“, могу схватити сасвим условно, што је у политици и најчешћи случај. Наиме, други део реченице, неизговорени, веома лако може да гласи: „све док Југославија постоји“.

Поред замерки КФОР-у што толерише скоро свакодневно насиље и отворено залагање албанских лидера са Косова и Метохије за даље етничко чишћење Срба, Срби постављају и питање зашто се у новоствореним снагама за заштиту становника Косова и Метохије нису нашли и они, односно зашто су те снаге састављене само од припадника албанске етничке групе иако су Косово и Метохија мултиетнички, што је предвиђено и у Резолуцији 1244 Уједињених нација. Такође, поставља се питање како се могло дозволити припадницима терористичке „ОВК“ да у великом броју ступе у редове полиције Косова, јер Срби тешко могу да поверују да ће их албански фанатици који су их до јуче убијали само зато што су Срби сада савесно штитити само зато што су обукли полицијску униформу. Напротив, то само увећава њихов страх и убрзава њихово иселјавање са Косова и Метохије. Срби, због свега тога, све чешће постављају захтеве КФОР-у да им се дозволи стварање њихових снага за самоодбрану, јер нити КФОР успева да их заштити, нити Албанци престају с насиљем. Тако би на Косову и Метохији настале и српске наоружане формације, чему се КФОР противи. Због таквих намера, које им се чине као једини начин да заштите своје животе и своју имовину, сви Срби на Косову и Метохији су постали потенцијално сумњиви. Тако су додатно отежали своју и иначе веома тешку, скоро безизлазну ситуацију. Истовремено, КФОР почиње са сумњом да гледа на сваког Србина који се врати на Косово у страху од тајног убацивања српских паравојних формација. Забринутост коју је изразио још септембарских дана Весли Кларк због, како је отворено и прецизно рекао, инфилтрације српских паравојних снага на Косово и Метохију може се довести у директну везу с информацијом да су представници КФОР-а саопштили тих дана да је најмање стотињак људи из Србије стигло у Покрајину да би пружило подршку Србима у Косовској Митровици. Сигурно је, међутим, да се Срби, које и КФОР и српске власти убеђују да се врате на Космет, у извесном броју и враћају, али и то да до сада, поред свих страховања КФОР-а, на Косову и Метохији нема никаквих српских паравојних формација. У вези с тим, „Глас Америке“ пренео је 20. септембра из Косовске Митровице изјаву потпуковника КФОР-а

¹⁵ RFI, Париз, 20. септембар 1999.

Филипа Тангија: „Немамо никаквих доказа о присуству паравојних снага у сектору од Косовске Митровице до границе. Уколико буде доказа о наоружаним људима, ми ћемо их ухапсити“.

Због свега тога, намеће се питање чему страх од могућег српског оружја и могућег српског насиља, и откуд толика прилежност да се већ у најмањем корену одлучно затре свако српско самозаштитно организовање. Истовремено, те одлучности и тог страха код КФОР-а нема када су у питању Албанци, њихово полувојно и паравојно организовање, као и албанско оружје, које, за разлику од српског оружја, не мирује, већ сваког дана узима крвави данак у српским главама. Разумљиво, КФОР и УНМИК вербално осуђују албанско насиље, али нема жестине у његовом сузбијању, нити узнемирености каква се јавља код КФОР-а већ и при самој помисли о организовању трагично проређених Срба ради заштите својих последњих насеља. Апсолутно је апсурдно да у овом тренутку, када су жртве једино Срби, Албанци праве заштитни корпус, а Србима се ни као помисао то не дозвољава. Пренебрегава се чињеница да њих нема ко да штити: нема полиције, ни судства, ни власти којима би се Срби на Косову и Метохији могли обратити с уверењем да ће бити заштићени.

Према извештају ОЕБС-а који је та организација у Приштини објавила 7. децембра, на Косову и Метохији није било систематског насиља над Албанцима пре бомбардовања НАТО-а, нити хуманитарне катастрофе. Дакле, није било главних разлога због којих је рат против СР Југославије започет и којима је све време правдан у западним медијима. Други део извештаја односи се на ситуацију на Косову и током агресије. Тада су, каже се у извештају, „злочини српских снага постали систематски“. Тврди се да је око 90 одсто Албанаца током трајања ваздушне кампање морало стално да буде у покрету, при чему се не помиње бомбардовање, нити број цивила на Косову и Метохији који су пострадали од бомбардовања, тако да се стиче утисак да су југословенске снаге све време рата јуриле Албанце укруг по Космету док га нису скоро колективно напустили. За време рата се тврдило да је убијено „на десетине, чак стотине хиљада“¹⁶ Албанаца, док је према извештају ОЕБС-а убијено 10.000 Албанаца, од тога највише 2.500 цивила. И те податке треба узети са великом резервом, јер је више тимова стручњака (патолози) из Европе и света обавестило Хашки трибунал да нема говора о некаквом геноциду који су починили Срби, већ само о појединачним ратним злочинима, као и то да је број мртвих тек неколико хиљада. Ако се узме у обзир да су бројни Албанци с оружјем у руци водили борбу против југословенске војске и српске полиције за време трајања агресије, нормално је да део њих и погине, као што су гинули и српски полицајци и југословенски војници, које нико не рачуна у жртве. Поред тога, нема нигде трага од масовних гробница Албанаца које су стално помињане у вестима на светски најзначајнијим медијима. Група шпанских експерата – патолога, дефинитивно је јесенас закључила да има много појединачних гробова, али нигде нема масовних

¹⁶ RFI, Париз, 7. децембар 1999 („Синоћ из Београда“, С. Церовић).

гробница. Међутим, и поред тога, од тренутка уласка КФОР-а на Космет започела је грозничава хајка на Србе – ратне злочинце, над које се наднела оптужница Хашког трибунала. За побијене Србе, по обичају, кривци се и не помињу, а камоли гоне. Ни тај по Србе најнеповољнији део извештаја објективни извештачи не сматрају поузданим, а још мање бројке наведене у њему. Као прво, на Космету се ОЕБС није ни налазио у току агресије, „многа сведочења о насиљу нису проверена, а за многа међу онима која су проверена показало се да нису тачна“.¹⁷ Трећи део извештаја се односи на злочине Албанаца над Србима после доласка КФОР-а на Косово и Метохију.

Садашњи генерални секретар НАТО-а Робертсон, који је у време агресије био британски министар одбране, као највећи успех НАТО-а оцењује повратак кућама више од 800.000 албанских избеглица. „Успех је похвалан и значајан“, навео је 7. децембра извештач *RFI*, „једина је невоља што тих избеглица није било пре рата, него је албански егзодус почео после бомбардовања НАТО“.¹⁸ И даље, оцењујући укупан политички резултат агресије НАТО-а на Југославију: „вратио је кућама избеглице које је претходно покренуо у изгнанство, зауставио је српско насиље да би отворио врата албанском насиљу које се сад одвија у присуству трупа НАТО, прекршене су све међународне норме о суверености држава у име људских права која су тек после почетка интервенције највише кршена и која се крше и пошто је интервенција завршена у већој мери него пре њеног почетка, јер насиље над Албанцима није било систематско пре рата, како констатује извештај, а насиље над Србима сад јесте систематско у свим крајевима Косова. Додајте томе чињеницу да је и насиље над Албанцима из разних криминалних разлога данас веће него икада а цео простор Балкана, нарочито Македонија, несигурнији него што је био“.¹⁹

Најтежа последица јесте, свакако, губљење могућности изградње мултиетничког цивилног друштва на Космету, што је обећала и гарантовала међународна заједница. Ако се протерани Срби са Космета не врате у своје домове, као што се нису вратили ни Срби из Хрватске, Албанцима ће припасти Косово и Метохија, али неће бити мултиетничког цивилног друштва у којем сви једнако остварују своја људска права. Онда ће резултат, као у Хрватској, једноставно бити то да је Запад војном и политичком снагом помогао једној страни на штету друге стране. Случај је хтео да то – као и у Хрватској, и у Словенији, и у Босни и Херцеговини – увек буде на штету Срба. После свега, Срби верују да ће се то догодити и са Косметом. Они не виде своју перспективу у условима када и припадници КФОР-а тврде да нису у стању да потпуно заштите све Србе зато што је степен албанске агресивности толики да би био потребан по један војник чувар уз припадника сваке угрожене етничке, а највише српске, популације.

¹⁷ Исто.

¹⁸ Исто.

¹⁹ Исто.

Срби сматрају да је неопходно да се дозволи повратак извесног броја југословенских војника на границу с Албанијом да би се спречила даља илегална имиграција Албанаца. Тиме би се код српског народа на Косову и Метохији повећала сигурност, јер Војнотехничким споразумом о Косову предвиђена је могућност повратка представника југословенских власти, што укључује и војнике (иако само у стотинама). Можда би такве снаге, заједно са КФОР-ом, сматрају умеренији српски аналитичари, постигле циљеве предвиђене Резолуцијом 1244 Уједињених нација. Примедбе „ОВК“ да тај број војника угрожава Албанце на Косову и Метохији биле би апсурдне, с обзиром на присуство бројних снага КФОР-а, тим пре што би тај мали број југословенских војника и државних службеника, пре свега цариника, само учествовао у чувању границе и тиме био изван сваког контакта с албанским живљем унутар Косова и Метохије. Тиме би се повратила вера Срба у ОУН и друге међународне институције, као и да ће Косово стварно остати у саставу СР Југославије.

Будући да Албанци сада имају свој званични оружани одбрамбени корпус, а чине огромну већину становништва Косова и Метохије коју нико не угрожава, поставља се питање зашто и Срби, ако већ немају права на формирање некаквог свог оружаног корпуса, а при том су скоро искључиво они свакодневне жртве насиља Албанаца, не би имали неку врсту заштите. То би, вероватно, изазвало код њих осећај сигурности и допринело да се повећа повратак Срба у прадедовске куће на Косову и Метохији. Веома је могуће да би се смањило насиље албанских екстремиста услед сазнања да некаква, ма и симболична, југословенска сила постоји на Косову и Метохији, па макар била концентрисана само на граници. Такво решење, иначе предвиђено Споразумом, повратило би и пољуљани ауторитет ОУН, чији је генерални секретар више пута неуверљиво изјавио да се Југославији гарантује суверенитет и територијални интегритет.

Можда би још значајније било да се уважи југословенски захтев да се попис становништва не обавља док се прогнани Срби и други становници Косова и Метохије не врате на тај простор, и да се попис обави уз учешће Југословенског завода за статистику, према важећим међународним стандардима. То подразумева доказе о држављанству и друга документа издата пре доласка КФОР-а. Такође, требало би већ једном и на примеру заштите Срба реafirмисати концепт људских права и слобода.

Што се Албанаца тиче, они очигледно још не схватају да Американци нису узели Србима Косово и Метохију да би га дали њима, већ да би га задржали за себе. Наиме, Американци су, несумњиво, најјача сила на свету, но још нису господари целога света иако то желе и здушно раде на томе. Да би били господари света морају држати у шаци срце света, а то је увек била Европа. Зато је Американцима циљ да остану у Европи по сваку цену. Проблем је у томе што Европи већ одавно Американци нису потребни ни економски, ни политички. Они су од

Европе јачи само војно, и на томе и граде своју стратегију. Да би Европи били војно неопходни, а самим тим у њој не само присутни већ и доминантни (недавно су САД, на пример, обећале Турској брз улазак у Европску унију, што би требало да буде чисто европски проблем и, уопште, одлика стила садашње америчке администрације јесте јавно лидерско вођење неких битних европских спољнополитичких послова), Американцима су нужни конфликти које ће решавати. Сасвим је логично да је Балкан најподеснија зона за настајање и регулисање конфликта у Европи са својим нерешеним и лако запаљивим међуетничким, међуконфесионалним и пограничним проблемима.

Американци прво подгревају конфликти у Европи, а затим их разрешавају на начин који највише њима одговара, без обзира на стране у конфликту или на Европу, од које само, као након агресије на СР Југославију, траже да плати цех. Америка прави своје упориште у Европи обнављањем, на неки начин, турског царства. То се види сасвим јасно на примеру босанских муслимана, који уживају подршку САД, склањања са чела Албаније проевропски оријентисаног Берише и довођења проамеричких албанских политичких структура, затим тихог војног освајања Македоније, покушаја остваривања патроната над Црном Гором и уласка на Косово и Метохију, али и планова уплитања у њима суседне земље зарад проширивања зоне утицаја. У свима које помогну да дођу на власт, попут босанских муслимана или косовских Албанаца, Американци с правом виде не само своје партнере већ и структуре искључиво привржене њима које ће им, из захвалности, дуго и верно служити.